

شهر دیجیتال و افزایش گرایش زنان به همسریابی مجازی

بتول حسنی سعدی^۱، منصور حقیقتیان^۲، اسماعیل جهانبخش^۳

چکیده

این مطالعه با استفاده از رویکرد نظریه‌ی زمینه‌ای به تحلیل تأثیر شهر دیجیتال در تمایل زنان به همسریابی مجازی در شهر کرمان می‌پردازد. برای این منظور با استفاده از تکنیک نمونه‌گیری نظری و هدفمند، ۱۶ کاربر زن در تالارهای همسریابی شهر کرمان مشارکت داشتند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام و با نرم افزار مکس کیو دی ای ورژن ۱۲ تحلیل شد. یافته‌های پژوهش نشان داد تعداد قابل ملاحظه‌ای از سایت‌های همسریابی مجازی را زنان متأهل در کنار کاربران مجرد تشکیل می‌دهند که از ویژگی گمنامی فضای شهری و فضای مجازی استفاده می‌کنند و هنجارهای اجتماعی را در هم می‌شکنند. پس از ترکیب، ادغام و مقایسه مفاهیم، پنج مقوله مشترک میان کاربران زن متأهل و مجرد شامل (اعتیاد به چت، تجربه محدودیت، پرهیز از دیدار حضوری، سرگرمی و گذران وقت، تمایلات جنسی بصورت مجازی) کشف شد؛ همچنین دو مقوله خاص کاربران زن متأهل شامل (اختلاف تأهل و توجیحات آن و کم رضایتی از ازدواج) و دو مقوله خاص کاربران زن مجرد شامل (حس آزادی

۱- گروه جامعه‌شناسی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران feriazimi9@gmail.com

۲- دانشیار گروه جامعه‌شناسی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران (نویسنده مسئول)
mansour_haghighatian@yahoo.com

۳- استادیار گروه جامعه‌شناسی، واحد دهاقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهاقان، ایران esjahan@yahoo.com

و چت علاج رفع تنهایی) نیز به دست آمد. پس از تحلیل خط داستانی مشارکت‌کنندگان «فضای مجازی به مثابه پناهگاه مقاومت زنان شهری» آشکار شد.

واژه‌های کلیدی: «شهرنشینی»، «جهان‌زندگی زنان»، «تالارهای گفتگوی مجازی»، «مقاومت زنانه».

بیان مسئله:

فضای جدید شهری نه تنها امکاناتی نظیر دولت دیجیتال، شهر مجازی، بانکداری الکترونیک را برای شهروندان فراهم آورده است، بلکه با توسعه زیرساخت‌های ارتباطی امکان اتصال به شبکه‌های اینترنت را در قالب وای‌فای، وای‌مکس و ... را توسعه داده است (صالحی‌صدقیانی و همکاران، ۱۳۸۴). آرایه این امکانات در ابعاد مختلف و با کیفیتی بسیار بالا شیوه اتصال و ارتباطات شهری را دگرگون ساخته است؛ مهمترین گروه استفاده‌کننده از امکانات ارتباط دیجیتال در شهرها را جوانان اعم از زنان و مردان تحصیلکرده تشکیل می‌دهند. استفاده فراگیر از این امکانات، مقدمه‌ای برای شکل‌گیری هویت‌های جدید و سبک‌های مختلف زندگی برای شهروندان را فراهم آورد (عاملی، ۱۳۸۴: ۱۱۷-۱۳۴).

یکی از پیامدهای تعاملات دیجیتالی در شهرهای امروز ایران استفاده از فضای مجازی برای یافتن همسر است؛ از آنجا که ارتباطات اینترنتی در شهرهای جدید بخش مهمی از زندگی جوانان را در حوزه‌های مختلف تشکیل داده است؛ همسریابی مجازی تنها یک بُعد از انواع تعاملات شهروندان را تحت تأثیر قرار داده است (عدلی‌پور و همکاران، ۱۳۹۲: ۹۵). گسترش این فرایند به گونه‌ای است که متخصصان معتقدند "حوزه عمومی" مورد نظر هابرماس در "فضای مجازی" تجسم یافته است (النواوی و خامس^۱، ۲۰۱۲). در حال حاضر فضاهای آنلاین به یک حوزه عمومی برای شناخت،

تعامل و حتی برقراری رابطه عاشقانه میان جوانان به ویژه در کشورهای عربی مبدل شده است (ستوده و همکاران، ۲۰۱۹).

موضوع ازدواج از طریق اینترنت به ویژه از سوی زنان در سال‌های اخیر تحت تأثیر تحول در سبک زندگی و شیوه همسرگزینی بسیار مهم شده است و نهادهای رسمی نسبت به دلایل این حجم از تقاضاها بی اطلاع و ناآگاه می‌باشند. هم‌زمان با افزایش تعداد گزارش‌های مبنی بر سوء استفاده از این فضا که بنا به اعلام نظر رئیس پلیس فتای استان اصفهان اغلب شاکیان این پرونده‌ها زنان و دخترانی بودند که از آنها اخاذی شده بود و مورد سوء استفاده قرار گرفته بودند.

نتایج برخی از پژوهش‌ها نشان می‌دهد که در بیشتر موارد علت روی آوردن جوانان به فضای مجازی جهت یافتن همسر و یا دوستی با جنس مخالف، گرایش به سبک‌های زندگی غیرمعارف است؛ طبق نتایج پژوهش واگنر^۱ (۲۰۱۹) اغلب جوانانی که گرایش جنسی آنها هم‌نوا با اکثریت جامعه نیست، ازدواج از طریق سایت‌های همسریابی امکان یافتن شریک جنسی آسان‌تر است؛ در برخی مطالعات به نرخ بالای ازدواج‌های بین‌نژادی و همجنسگرایان اشاره شده است که بیشترین متقاضیان ازدواج اینترنتی هستند. گروه دیگری از جامعه‌شناسان معتقدند این سایت‌ها از طریق بسط جهان تعاملی افراد بهتر و ارزاتر می‌توانند همسر دلخواه فرد را معرفی کنند. باستانی و آخوندان (۱۳۸۸) و سبحانی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهش خود بر رفع محدودیت‌ها و جبران برخی نقض‌های ارتباطی در این فضا اشاره می‌کنند و با عمومی شدن این فرصت، جوانان با قرار دادن ماسکی متفاوت از شخصیت واقعی خود، وارد این جهان بی انتها و غیرواقعی می‌شوند و با استفاده از زبان ژارگون، آرگو و اسلنگ‌های خاص جوانان وارد گفتگوهای عاطفی و جنسی با جنس مخالف در این فضا می‌شوند. لارسون^۲ (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود ضمن تأکید به مبدل شدن زنان به یک نیروی هنجارشکن و مقاومت به این نتیجه رسید که توفیق سایت‌های همسریابی در سال‌های اخیر نشانه شکست کلیشه‌های اجتماعی در

1. wagner
2. Larsson

حوزه کنترل روابط میان جنس‌های مخالف است. با توجه به اینکه ساختار اجتماعی و روابط بین جنسیتی در شهر کرمان در مقایسه با شهرهای بزرگ تا حدود زیادی همچنان از الگوهای سنتی در امر ازدواج پیروی می‌کند، پرسش اصلی این پژوهش آن است که تجربه زیسته کاربران زن در تالارهای همسریابی چگونه است؟

روش تحقیق:

در این پژوهش با استفاده از روش نظریه زمینه‌ای و شیوه نمونه‌گیری نظری و مبتنی بر هدف^۱ استفاده شده است و مشارکت‌کنندگان آن شامل کاربرانی است که بیشترین زمان عضویت و ساعات فعالیت آنلاین را داشتند. در این پژوهش معیارهای ورود مشارکت‌کنندگان به مطالعه عبارت است از: عضویت شهروندان در سایت همسریابی و داشتن سن بین ۲۰ تا ۴۰ سال لازم است کاربران در زمان انجام پژوهش کاربر فعال باشد. تعداد شرکت‌کنندگان در این مطالعه ۱۶ کاربر زن در نظر گرفته شد که بصورت آنلاین در سایت‌های همسریابی شهر کرمان ثبت نام کرده بودند. اسامی مشارکت‌کنندگان واقعی نبوده و طبق معرفی آنها در سایت بصورت مستعار در جدول زیر آورده شده است.

جدول شماره ۱ مشخصات زمینه‌ای مشارکت‌کنندگان

نام مستعار	سن	تحصیلات	شغل	وضعیت	مدت زمان عضویت در سایت
ژاله	۲۶	لیسانس جهنگردی	دانشجو	متاهل	۸ ماه
فاطمه	۲۸	دیپلم	حسابدار	متاهل	۱ سال
سحر	۳۲	فوق دیپلم کامپیوتر	خانه دار	متاهل	۱ سال و نیم
الهام	۳۰	فوق لیسانس تربیت بدنی	مربی شنا	متاهل	۵ ماه
سیما	۳۹	دیپلم	خانه دار	متاهل	۲ سال و دو ماه
سایه	۳۷	لیسانس کشاورزی	خانه دار	متاهل	۱ ماه

1. Purposive Sampling

نازنین	۲۳	لیسانس مکانیک	خانه دار	متاهل	۳ ماه
نادیا	۲۹	فوق لیسانس	بازاریاب	مجرد	۱ سال
زهره	۲۴	لیسانس هنر	خانه دار	متاهل	۴ ماه نیم
حدیث	۳۳	دیپلم	خانه دار	متاهل	۵ ماه
صبا	۲۵	لیسانس تاریخ	خانه دار	متاهل	۱۱ ماه
مریم	۲۵	دکترای جغرافیا	دانشجو	متاهل	۲ ماه
نوشین	۲۶	لیسانس مواد	دانشجو	مجرد	۱ سال و ۸ ماه
ساجده	۳۲	دیپلم	خانه دار	مجرد	۲ سال نیم
شکوه	۲۵	لیسانس موسیقی	معلم خصوصی	متاهل	۱ سال
لیلی	۳۹	لیسانس معماری	طراح داخلی	متاهل	۸ ماه

نمونه‌گیری و جمع‌آوری داده‌ها همزمان با تحلیل آن‌ها انجام شد و بدون هیچ محدودیتی در تعداد مشارکت‌کنندگان تا زمان رسیدن به اشباع نظری^۱ ادامه یافت. در این پژوهش، روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته بود. پژوهشگر در ابتدا یک اکانت کاربری تشکیل داد و خود را به عنوان پژوهشگر معرفی کرده و ضمن آشنایی کلی از اهداف پژوهش خود با مشارکت‌کننده سخن می‌گفت و در صورت توافق آنان برای شرکت در مصاحبه هماهنگی لازم انجام می‌شد.

روش تحلیل اطلاعات

در این پژوهش برای تحلیل داده‌ها از پارادایم کوربین و اشتراوس (۲۰۰۸) با توجه به چهار مرحله (تحلیل داده‌ها برای مفاهیم، تحلیل داده‌ها برای زمینه، وارد نمودن فرآیند به تحلیل، ترکیب طبقات) با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی ای^۲ ورژن ۱۲ استفاده شد.

1. Theoretical saturation
2. MAX QDA

یافته‌های پژوهش:

پس از گردآوری اطلاعات، مشارکت کنندگان به دو گروه شامل زنان مجرد و زنان متأهل تقسیم شدند که در زمان انجام پژوهش دارای کد فعال در یکی از سایت‌های همسریابی شهر کرمان بودند. در جدول شماره ۱ واحدهای معنی مشترک میان زنان متأهل و مجرد در سایت‌های همسریابی اشاره شده است:

جدول شماره ۲. واحدهای معنی مشترک میان زنان مجرد و متأهل

اعتیاد به چت
تجربه محدودیت
پرهیز از دیدار حضوری جهت حفظ آبرو
سرگرمی و گذران وقت
تمایلات جنسی بصورت مجازی

در جدول شماره ۲ واحدهای معنی مرتبط با زنان متأهل و مجرد بصورت مجزا مورد بررسی قرار گرفتند که در جدول زیر به وجوه افتراق آنها نمایش داده شده است:

جدول شماره ۳. واحدهای معنی مرتبط با دو گروه زنان مجرد و متأهل

واحدهای معنی مرتبط با زنان مجرد	واحدهای معنی مرتبط با زنان متأهل
حس آزادی عمل در انتخاب همسر	اختفای تأهل و توجیهات آن
چت علاج رفع تنهایی	کم رضایتی از ازدواج

در این قسمت ابتدا با روش این ویو^۱ به کدگذاری اختصاصی واحدهای معنی مشترک میان زنان متأهل و مجرد فعال در سایت‌های همسریابی پرداخته شده و سپس واحدهای معنی متمایزکننده این دو گروه با یکدیگر مورد مقایسه قرار می‌گیرند.

• واحدهای معنی مشترک میان کاربران زن مجرد و متأهل

اعتیاد به چت:

همراه با ورود زنان به جامعه مدرن، وقت، علاقه و وابستگی شدید این گروه به فضای مجازی زمینه تعاملات آنها را تالارهای گفتگوی مجازی افزایش داده است،

بطوریکه محققان از پدیده ای بنام اعتیاد اینترنتی سخن می‌گویند که موجبات بی‌حوصلگی شدید زنان از صرف وقت در فضای واقعی را فراهم کرده است (بنت، ۲۰۰۳). اختلال در روابط بین فردی^۱ و ناتوانی در مدیریت زندگی واقعی از دیگر نشانه‌های اعتیاد به فضای مجازی است. این افراد اغلب مایلند مدت زمان طولانی در ارتباط با کسانی باشند که اعتیاد مشابه دارند (اروم و عباس، ۲۰۱۹).

مشارکت‌کنندگان در مطالعه حاضر از وابستگی شدید به چت کردن با دوستان در فضای مجازی سخن گفتند؛ عادت‌هایی که از کنترل آنها خارج شده است. ساجده می‌گوید: "اگرچه یه روز نتونم آن لاین شم و با دوستان بچتم زندگی واسم غیر قابل تحمل میشه". مشارکت‌کننده دیگر که حضور همسر را مانعی برای چت کردن خود می‌داند، اعتیاد خود را چنین مطرح کرد: "با اومدن مهدی {همسرم} باید دوباره یه مدت خماری بکشم". مشارکت‌کنندگان از کنجکاوی‌هایی که بعد از چت کردن در آنها به وجود می‌آید سخن می‌گویند و معتقدند این حس موجب اعتیاد آنها می‌شود. صبا نداشتن اراده برای کنترل ساعات استفاده از فضای مجازی را اینگونه توصیف می‌کند: "وقتی که آن لاینم حالم خوبه؛ همین که میام بیرون همش وسوسه میشم دوباره یه سرک بکشم بینم چه خبره... احساس میکنم مغزم منفجر میشه".

تجربه محدودیت

بسط قدرت تکنولوژی‌های ارتباطی در کشورهای اسلامی شرایط متناقض و بحث‌برانگیزی را در مقابل خانواده‌های سنتی در حوزه روابط میان دو جنس ایجاد کرده است (هاتفیلد و راپسون، ۲۰۱۵). مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر یکی از مهمترین علل روی آوردن به فضای مجازی را مدیریت کردن روابطشان با جنس مخالف، قرار گذاشتن و چت کردن عنوان کردند. سحر ضمن نقد فضای بسته خانوادگی خود، تجربه محدودیتش را چنین شرح می‌دهد: "زمان ما حرف زدن با پسرهای فامیل حتی جلوی پدر و مادرمون یه جور بی‌حیایی بود چه برسه به قرار گذاشتن و خلوت کردن". در

1. Interpersonal relationships disorder

مواردی، تجربه‌ی محدودیت به باورهای قالبی و جامعه‌سنتی مرتبط است (بونمونگ‌کن^۱)، که بخشی از حقوق زنان را بعد از ازدواج نقض می‌کند؛ زیرا محدودیت‌های سازمان یافته‌ای پس از این قرارداد اجتماعی بر زنان تحمیل می‌شود (پیلا، ۲۰۱۰؛ ستوده و همکاران، ۲۰۱۷). نادیا احساس خود را از این محدودیت چنین عنوان کرد: "بعد از ازدواج دیگه بیشتر به چار دیواری خونه محدود شدم، چون شوهرم مخالف ارتباط من با دوستان {دختر} مجردم بود".

پرهیز از دیدار حضوری جهت حفظ آبرو

یکی از ویژگی‌های مشترک در گفتگوهای مجازی میان زنان مجرد و متأهل در سایت‌های همسریابی حذر از دیدار حضوری و به تعویق انداختن آن است؛ بر اساس مطالعات انجام شده در کشورهایی که هنجار عفت، به خاطر ترس از افشای هویت محدودیت‌های بیشتری^۲ برای زنان به همراه دارد، حذر از دیدار رو در رو یک راهبرد غالب برای ناشناس ماندن است (لارسون، ۲۰۱۶). در حالی که اساساً تمایل کاربران جوان از فعالیت در سایت‌های همسریابی در سایر کشورها قرار گذاشتن و رابطه‌ی رو در رو است (هلسپر و وایتی^۳، ۲۰۱۰؛ سابراهمانیام و ساماهل، ۲۰۰۶).

یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید: "وقتی کار به دید و باز دید می‌رسه یه جورایی فرار میکنم"؛ مشارکت‌کننده‌ی دیگری: "یه دوست مجرد دارم که خوراکش رفتن سر قرارای منه معمولاً اونو می‌فرستم برای جمع‌آوری اطلاعات"، دیگر مشارکت‌کنندگان نیز تأکید دارند که "اصلاً زنان شوهر دار خیلی کم پیش میاد برن طرف رو ببینن چون می‌ترسن"

چت به مثابه سرگرمی و فراغت

با ورود اینترنت به خانه‌ها و سپس حاضر شدن آن در موبایل، جوانان به یکی از وفادارترین مشتریان خدمات اعجاب‌انگیز آن برای گذران فراغت و برقرار کردن ارتباط مبدل شدند؛ امروز در اکثر کشورهای دنیا، استفاده از فضای مجازی برای انجام

1. Boonmongkon
2. Countries with more restrictive modesty norms
3. Helsper & Whitty

فعالیت‌های سرگرم کننده به یکی از پرتعدادترین فعالیت‌های روزمره تبدیل شده است (پیته و دیگران، ۲۰۱۵؛ جیس‌وال و باهدیا،^۱ ۲۰۱۶).

گرایش جوانان به فعالیت در فضای مجازی به ویژه در مناطق کم امکانات شهری و روستایی جایگزین دید و بازدیدهای خانوادگی، مسافرت، خرید و ... شده است (زوماروا،^۲ ۲۰۱۵). اکثر مشارکت کنندگان پژوهش حاضر از چت در فضای مجازی بعنوان یک استراتژی سرگرم کننده، بدون هزینه، پرهیجان، متنوع و در دسترس یاد کردند. لیلی می‌گوید: "همین که وقتی بگذره واسه من خودش خلییه". شکوه از حضور مجازیش به مثابه یک استراتژی پیشرفته و کم هزینه برای ارتباط با دوستان اینترنتی استفاده می‌کند. "اینجا وقت گذرونی می‌کنم، اینجا هی با اینو اون می‌شینمو می‌خندم" حدیث، الهام و آرزو نیز با تنوع و سهل الوصول بودن این فضا سرگرم هستند.

ابراز تمایلات جنسی بصورت مجازی

شاید بتوان گفت در جوامع سنتی که خدمات آموزشی، درمانی، تسهیلگری و حتی گفتگو پیرامون مسائل جنسی در عرصه عمومی تابو است، فضای مجازی سکویی^۳ برای انفجار گفتمان در این حوزه قلمداد می‌شود (بونمونگ‌کن و همکاران، ۲۰۱۱). علاوه بر آنچه مطرح شد این فضا محدودیتهای اقلیت‌های جنسی را برای یافتن پارتنر مناسب از طریق فراخوان عمومی و گسترده فراهم کرده است (بنت، ۲۰۱۳). و روابط جنسی ناامن^۴ را کاهش می‌دهد (بنوتچ^۵ و همکاران، ۲۰۱۳)؛ (کریمینس و همکاران، ۲۰۱۳). در مطالعه حاضر اکثر مشارکت کنندگان به قصد آشنایی و معاشقه با غیرهمجنس چت میکردند و آن را محیطی تحریک کننده می‌دانند. یکی از مشارکت کنندگان در این خصوص می‌گوید: "به قصد ابراز تمایلات جنسی بصورت مجازی وارد سایت نمیشم اما یه جوری بحث می‌ره به این سمت خیلی حال میده یه جورایی ارضا می‌شم!" سکس

-
1. Jaiswal & Bahedia
 2. Žumárová
 3. platform
 - 4 unprotected sex
 5. Benotsch

مجازی برای مشارکت کنندگان کمترین مخاطره و هزینه را داشت و شرکای آنلاین را در هر ساعت از شبانه روز به یکدیگر وصل می‌کرد. بر اساس یافته‌های این پژوهش وجود چنین خلوت‌گاهی در منزل مشارکت کنندگان را وسوسه می‌کند تا انواع مختلف سکس چت را تجربه کنند.

• واحدهای معنی ویژه کاربران متأهل

اختفای^۱ تأهل و توجیحات آن

اختفای تأهل در راستای پنهان کردن هویت واقعی و وضعیت ازدواج کاربران یکی از مرسوم ترین استراتژی‌ها در فضای مجازی است (مک‌کن و برگ،^۲ ۲۰۰۰). راه تداوم رابطه و وارد شدن به مراحل پیشرفته‌تر در گرو مخفی کردن تأهل است اصرار کاربران مجازی بر اختفای وضعیت تأهل آنها به اهمیت فرهنگ تقوا و حیاء در جامعه برمی‌گردد (النواوی و همکاران، ۲۰۱۲). در کنار مراقبت از آبروی خانوادگی، ترس از مجازات‌های سنگین علیه زناکار، شرم یکی از مهمترین احساساتی است که باعث شده مشارکت کنندگان با توجیحات مختلف به پنهان ماندن هویتشان اصرار بورزند (پیلا، ۲۰۱۰). گروهی از مشارکت کنندگان در این مطالعه با استدلال‌های زیر خواهان اختفای تأهلشان شدند؛ به طور مثال زهره میگوید: "نگفتمم متاهلم {چون از دستم می‌پرید".

کم رضایتی از ازدواج:

اغلب مشتریان دائمی فضای مجازی که ساعات طولانی در این فضا وقت می‌گذرانند کسانی هستند که در روابط واقعیشان با شریکشان دچار ترس، خشم و رنج هستند (زیتزمن و باتلر^۳، ۲۰۰۹). در این پژوهش، اکثر مشارکت کنندگان از دخالت عوامل مشابهی سخن گفتند که موجبات فعالیت مجازیشان را فراهم آورده است. لیلی نارضایتی خود را ناشی از ازدواج اجباری و مصلحتی می‌داند: "به نظر خانوادم سنم واسه ازدواج بالا رفته بود، منم ترس ورم داشت واسه همین مته دیوونه ها با این مرتیکه ازدواج کردم و الانم پشیمونم و واسه همین دارم چت می‌کنم که عشق واقعیمو پیدا کنم".

1. disguise
2. Mc-Kenna & Bargh
3. Zitzman & Butler

• واحدهای معنی ویژه کاربران مجرد

حس آزادی در انتخاب همسر

تعامل اینترنتی «شرایط آرمانی سخن گفتن»^۱ مورد نظر هابرماس را برای این گروه کاربران محقق می‌کند. اکثر کاربران مجرد دلیل حضورشان در سایت را حس آزادی عمل در انتخاب کردن و نه انتظار انتخاب شدن عنوان کردند. نادیا یکی مشارکت کنندگان اعلام می‌کند: «در سایت ما دخترها دیگه نباید انتظار بکشیم یکی ما رو انتخاب کنه خودم پرو فایل طرف رو می خونم اگه پسندیدم می‌تونم بهش پیام آشنایی بدم». از دیگر دلایل مراجعه به سایت برای کاربران مجرد آزادی عمل جهت گفتگو پیرامون موضوعات خصوصی و گفتن کلمات فانتزی^۲ است، افراد در سایت به دلیل ناشناس بودن به خود اجازه می‌دهند هر سوالی را از یکدیگر بپرسند (هالسپر و همکاران، ۲۰۱۹). سحر: «اینجا با همه هر چی دلت می‌خواد میگی و کسی نه تورو می‌بینه و نه می‌شناسه. نه می‌گه دختری زشته...». بازگویی مسائل جنسی در چت بدون خجالت کشیدن را صبا یکی از خواص چت کردن می‌داند. ساجده مشارکت کننده جوانی است که بیان می‌کند آشنایی از طریق سایت ترس از اشتباه را کاهش می‌دهد؛ او می‌گوید: «اگه در سایت خطایی ام بکنی کسی کاری باهات نداره».

چت علاج تنهایی

زمینه مشترک بسیاری از کاربران تالارهای گفتگوی مجازی وجود احساس ترس از تنهایی و اضطراب دردناک است (بونمونگ کن و همکاران، ۲۰۱۳). گریز از تنهایی و ترس از تنها ماندن، مقوله ای است که تقریباً اکثر مشارکت کنندگان این پژوهش به آن اشاره داشته اند. مشارکت کنندگانی که احساس تنهایی می‌کنند یا از زندگی روزمره خود می‌گریزند بیشتر به دنبال صمیمیت در اینترنت و چت کردن با دوستان مجازی خود می‌باشند. نوشین و ساجده ترس از تنها ماندن و تجرد قطعی را دلیل ثبت نام در سایت

1. Ideal speech of Jürgen Habermas

2. fancy words

همسریابی عنوان کردند: «واسه ترس از پیدا نکردن یه کیس مناسب ازدواج اومدم اینجا، به شدت احساس بی کسی دارم و اعتمادی هم به پسرای این دوره و زمونه ندارم». احساس تنهایی ای که کاربران از آن سخن می‌گویند به دلیل محدودیت‌هایی است که برای ارتباط با جنس مخالف توسط اعضای خانواده دارند عنوان شده است. آنها همچنین از محدودیت مراکز تفریحی، گردشگری و تجاری شهر کرمان می‌گویند که مهمترین عامل ترجیح فعالیتشان در فضای مجازی است. نادیا در این باره می‌گوید: «راجع به تنهایی، می‌گفتم کرمان هیچ جایی واسه تفریح نداره، راجع به نحوه دوست یابی پسر دخترا حرف زدیم، راجع به همه چی...»

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف مطالعه افزایش تمایل شهروندان به همسریابی مجازی در شهر کرمان انجام شد. با توجه به افزایش امکانات شهر الکترونیک این امکان برای شهروندان به ویژه جوانان فراهم شد تا بخشی از تعاملات خود را بصورت مجازی انجام دهند. شواهد زیادی نشان می‌دهد، جوانان یکی از مهمترین گروه‌های استفاده‌کننده از این فضا برای برقراری روابط خصوصی و عاشقانه در سایت‌های همسریابی مجازی هستند، در این میان تمایل زنان به ارتباطات دیجیتالی برای همسریابی به دلیل برخی محدودیت‌های اجتماعی بیشتر از مردان گزارش شده است (هاتفیلد و راپسون، ۲۰۱۵). در این مطالعه، تمایل این گروه از زنان برای عضویت در سایت‌های همسریابی طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی پنج مقوله مشترک میان کاربران زن متأهل و مجرد شامل (اعتیاد به چت، تجربه محدودیت، پرهیز از دیدار حضوری، سرگرمی و گذران وقت، رابطه جنسی بصورت مجازی) کشف شد؛ همچنین دو مقوله خاص کاربران زن متأهل شامل (اختفای تأهل و توجهات آن و کم رضایتی از ازدواج) و دو مقوله خاص کاربران زن مجرد شامل (حس آزادی و چت علاج رفع تنهایی) نیز به دست آمد. پس از پس از

ترکیب، ادغام و مقایسه مفاهیم مقوله هسته^۱ تحت عنوان: «فضای مجازی به مثابه پناهگاه مقاومت زنان» انتخاب شد.

نظر به اهمیت جنبه اکتشافی این پژوهش مبنی بر شکل‌گیری یک گفتمان مقاومتی توسط زنان متأهل در تالارهای گفتگوی مجازی همسریابی لازم است ابتدا به تحلیل شرایط خاصی پرداخته شود که این کاربران تجربه کرده‌اند. اکثر مشارکت‌کنندگان در غیاب همسرانشان برای پرکردن تنهایی خود به چت کردن می‌پرداختند. مشارکت‌کنندگان به این دلیل احساس تنهایی می‌کردند که همسرشان وقت کمتری را به آنان اختصاص می‌داد. بی‌توجهی همسر، کم‌رضایتی از ازدواج و عادی شدن روابط بعد از ازدواج و سردی جنسی در روابط واقعی با همسر دلیل ورود به تالارهای همسریابی و تلاش برای کاهش نارضایتی عنوان کردند این یافته‌ها با نتایج حاصل از پژوهش ذکایی (۱۳۹۴) و عبدی (۱۳۹۰) انواوی و همکاران (۲۰۱۳) و عباس و همکاران (۲۰۱۵) سازگار است.

طبق یافته‌های این پژوهش، وجود قشربندی جنسیتی و اهمیت بدن زنان در کنار زنانه تعریف شدن فرهنگ شرافت و حیاء موجب شده است که مشارکت‌کنندگان در این پژوهش گفتگوهای خود را با جنس مخالف به عرصه فضای مجازی و به دور از هر نوع سرزنش و مجازات خانوادگی و قانونی بکشانند. این یافته در دیگر کشورهای خاورمیانه نظیر عربستان، مصر و تونس توسط هاتفیلد و همکاران (۲۰۱۵) تأیید شد. لیل ابولقد^۲ (۱۹۹۸) نیز در مطالعه خود به تمایل زنان برای فرار از محدودیت‌های سنتی با توسل به ابزارهای جامعه مدرن اشاره کرده بود. به این ترتیب، کاربران با پنهان کردن هویت خود فضای مجازی را به محیطی امن و مناسب برای دوست شدن، گفتگوی عاشقانه و صمیمیت با جنس مخالف تبدیل کردند. در واقع طبق نتایج این مطالعه که همراستا با پژوهش‌های دورینگ (۲۰۰۹)؛ کالی^۳ و همکاران (۲۰۱۳)؛ پیل (۲۰۱۰) است مشارکت‌کنندگان از تجربه محدودیت خود در جامعه واقعی نجات پیدا میکنند.

-
1. Core Category
 2. Lila Abu-Lughod
 3. Cali

کاربران اعم از زنان مجرد و متأهل در جریان انتقام جویی یا تجربه‌ی آزادی و رفع تنهایی خود به چت کردن اعتیاد پیدا کنند بنابراین تعداد قابل ملاحظه‌ای از آنها بدون عضویت در سایت نمی‌توانند به زندگی عادی خود برگردند و مدام از طریق موبایل‌های خود در حال کنترل وضعیت کاربریشان هستند؛ چالشی که در بسیاری از تحقیقات نظیر بومنگکن و همکاران (۲۰۱۳) و کریمینز^۱ و همکاران (۲۰۱۴) تأیید شده است. پیامد این حضور مکرر برای زنان متأهل در مقایسه با زنان مجرد که آن را نوعی پیش افتادن و کنشگری فعال تعریف می‌کنند، همراه با احساس شرم و عذاب وجدان است، زیرا کاربران این فعالیت را بصورت پنهانی و در غیاب همسرانشان انجام می‌دهند، اما در درون خود آن را نوعی «خیانت مجبور^۲» تعریف می‌کنند. این اصطلاح در پژوهشی دیگر نظیر گالا (۲۰۰۳) بکار رفته است. موضوع «خود افشایی^۳» در سایت‌های همسریابی در مطالعاتی که در کشورهای غربی انجام شده است نتایج متفاوتی نسبت به کشورهای اسلامی و شرقی داشته است. اگر چه محققان از خودافشایی به عنوان راهی جهت افزایش صمیمیت یاد میکنند؛ اما مشارکت کنندگان در این تحقیق به دلیل ترس از آبرو تمایلی به خودافشایی نداشتند و اکثریت آنها از ساختن پروفایل دروغین و گفتگوهای غیرواقعی در ارائه اطلاعات خود سخن گفتند. این درحالی است نتایج برخی مطالعات انجام شده نشان می‌دهد که در کشورهای غربی خودافشایی بعنوان یک استراتژی جهت یافتن یک رابطه‌ی صمیمی است و نه یک رابطه‌ی دروغین که مشارکت کنندگان در این پژوهش در صدد برپا کردن آن بودند.

با توجه به آنچه در خصوص جهان زیست زنان در سایت‌های همسریابی در جریان فرایند شهرالکترونیکی به دست آمد می‌توان نتیجه گرفت قدرت تکنولوژی وارد خصوصی‌ترین عرصه‌ی زندگی زنان به عنوان یکی از گروه‌های اجتماعی در ایران شده است که از امکانات و فرصت‌های کمتری در جهان واقعی برای انتخاب همسر، دادن

-
1. Crimmins
 2. Compulsory Betrayal
 3. Self- exclusion

پیشنهاد و نهایتاً یافتن همسر مناسب مواجه می‌باشند و این خلاء در دنیای واقعی آنها را بسمت همسریابی مجازی کشانده است که طبق گزارش های مطرح شده چالش های جدیدی با خود به همراه دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود در کنار سایت همسریابی مجازی سایت‌های همسردرمانی، سکس درمانی و خانواده درمانی مجازی نیز تأسیس شود تا زنان متأهلی که از این سایت‌ها برای درمان رنج ها و کمبودهای خود استفاده می‌کنند بدون احساس شرم و گناه در آنها عضویت پیدا کنند و زنان مجرد نیز برای یافتن همسر مناسب امکان اخذ راهنمایی و مشاوره داشته باشند.

فهرست منابع:

- باستانی، سوسن؛ آخوندان، زهرا (۱۳۸۸). همسریابی اینترنتی، فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات، سال پنجم، شماره ۱۷: ۲۹-۵۲.
- ذکائی، محمد سعید؛ حسینی، محمد حسین. (۱۳۹۴). «گونه‌شناسی کاربران رسانه‌های اجتماعی»، فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی، سال پنجم، شماره هفدهم.
- سبجانی، فرناز، بهروان، حسین و نوغانی دخت بهمنی، محسن (۱۳۹۵). گرایش‌های متفاوت نسبت به سایت‌های همسریابی، مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، سال سیزدهم، صص ۱۴۹-۱۷۰.
- صالحی صدقیانی، جمشید؛ دهقان، نبی اله (۱۳۸۴). رایه مدل زیر ساختی چهارگانه در جهت پیاده سازی و توسعه دولت الکترونیک در صنایع غذایی تهران. فصلنامه فرهنگ مدیریت، شماره ۹.
- عاملی، سعیدرضا (۱۳۸۴). دو فضائی شدن شهر: شهر مجازی ضرورت بنیادین برای کلان شهرهای ایران. شماره ۲ و ۳. فصلنامه انجمن فرهنگ و ارتباطات. در شماره بهار و تابستان.
- عبدی محمدرضا (۱۳۹۰). خیانت اینترنتی: بررسی نگرش افراد نسبت به فعالیت‌های اینترنتی شریک زندگی. مجله تحقیقات علوم پزشکی زاهدان؛ مقاله علمی- پژوهشی.

- عدلی‌پور، صمد؛ یزدخواستی، بهجت و خاکسار، فائزه (۱۳۹۲). شبکه‌ی اجتماعی فیسبوک و شکستگی هویت بازاندیشانه در بین دانشجویان دانشگاه تبریز، "فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، شماره ۳، صص ۹۵-۱۲۲.

- کنعانی، محمدامین؛ محمدزاده، حمیده و فاطمه محمدزاده، (۱۳۹۳). بررسی رابطه‌ی استفاده از اینترنت با نگرش به دوستی اینترنتی با جنس مخالف، فصلنامه‌ی تحقیقات فرهنگی ایران، شماره ۴، صص ۶۳-۸۴.

- Abbas, nawal f; al-bahrani, rana h. (2015). The Search for Identity in Online Chat, **international journal of humanities and cultural studies**, Volume 2 issue 2.
- Abu-Lughod L (ed) (1998) Remaking women: feminism and modernity in the Middle East. Princeton University Press, Princeton.
- Benotsch, EG1; Snipes, DJ; Martin, AM and Bull SS (2013). Sexting, substance use, and sexual risk behavior in young adults, **Journal of Adolesc Health**. Mar;52(3), pp:307-13. doi: 10.1016/j.jadohealth.2012.06.011.
- Boonmongkon, Pimpawun ; Ojanen, T Timo; Ronnapoom, Samakkeekarom, Samoh Nattharat ; Rachawadee Iamsilpa and Soifa Topananan (2013). She met her (boy) friend online?: negotiating gender identity and sexuality among young Thai women in online space, **Journal of Culture, Health & Sexuality: An International Journal for Research, Intervention and Care**, Volume 15, Issue 10, pp: 1162-1174.
- Cali, Billie E; Coleman, Jill M; Campbell, Catherine (2013). Stranger Danger? Women's Self-Protection Intent and the Continuing Stigma of Online Dating, **Cyber psychology, Behavior, and Social Networking**, Vol. 16, No. 12.
- Crimmins, Danielle M; Seigfried-Spellar, Kathryn C. (2014). Peer attachment, sexual experiences, and risky online behaviors as predictors of sexting behaviors among undergraduate students, **Human Behavior**, No 32, pp: 268-275.
- Daneback, K., Cooper, A., & M°ansson, S-A. (2005). An internet study of cybersexparticipants. **Archives of Sexual Behavior**, 34, pp: 321-328.

- El-Nawawy, Mohammed; Khamis , S (2012). Divergent identities in the virtual Islamic public sphere: A case study of the English discussion forum 'Islam online', **Journal of Arab & Muslim Media Research**, 5(1):31-48.
- Galal I (2003) Online dating in Egypt. **Glob Media Journal**, 2:1-19. <http://lass.purduecal.edu/cca/gmj/fa03/gmj-fa03-galal.htm>.
- Hatfield, Elaine; Rapson, Richard L (2015). From pen pals to chat rooms: the impact of social media on Middle Eastern Society, She met her (boy) friend online': negotiating gender identity and sexuality among young Thai women in online space, online on **SpringerPlus**, No 254.
- Helsper, Ellen & Whitty, Monica (2010). Netiquette within married couples: agreement about acceptable online behavior and surveillance between partners. **Computers in Human Behavior**, 26 (5). pp. 916-926.
- Irum, panel; Abbasi, Saeed (2019). Personality and Individual Differences Short Communication Social media addiction in romantic relationships: Does user's age influence vulnerability to social media infidelity?, **Personality and Individual Differences journal**, Volume 139, Pages 277-280.
- Jaiswal, Neerja; Bahedia, Anushree (2016). A Gender Study on the Leisure Time Activities (LTA) Pursued by the Youth, **Journal OF Studies on Home and Community Science**, Volume 10, Issue 1-3, PP: 26-33.
- McKenna, K. Y., & Bargh, J. A. (2000). Plan 9 from cyberspace: The implications of the Internet for personality and social psychology. **Personality and social psychology review**, 4(1), 57-75.
- Larsson, G. (2016). **'Do Not Engage in Unnecessary Chatting':2 Fatwas on Internet Etiquette for Muslims**, published by Routledge.
- Piel, Anna (2010). Muslim Women's Online Discussions of Gender Relations in Islam, **Journal of Muslim Minority Affairs**, Volume 30, - Issue 3, pp 425-435.
- Sotoudeh, Ramina; Friedland, Roger; Afary Janet (2017). Digital romance: the sources of online love in the Muslim world. **Media, Culture & Society**, Vol 39, Issue 3, 2017.

- Subrahmanyam, K1; Smahel, D, Greenfield, P (2006). Connecting developmental constructions to the internet: identity presentation and sexual exploration in online teen chat rooms, US National Library of Medicine, **National Institutes of Health** ;42(3):395-406.
- Wagner, K. M., Gainous, J., & Abbott, J. P. (2019). Gender differences in critical digital political engagement in China: The consequences for protest attitudes. **Social Science Computer Review**, 0894439319865907.
- Zitzman, Spencer T; Butler, Mark H (2009). Wives' Experience of Husbands' Pornography Use and Concomitant Deception as an Attachment Threat in the Adult Pair-Bond Relationship, **Journal of Sexual Addiction & Compulsivity , The Journal of Treatment & Prevention**, Volume 16, - Issue 3, PP: 210-240.
- Žumárová, M. (2015). Computers and children's leisure time. **Procedia-Social and Behavioral Sciences**, 176, 779-786.

